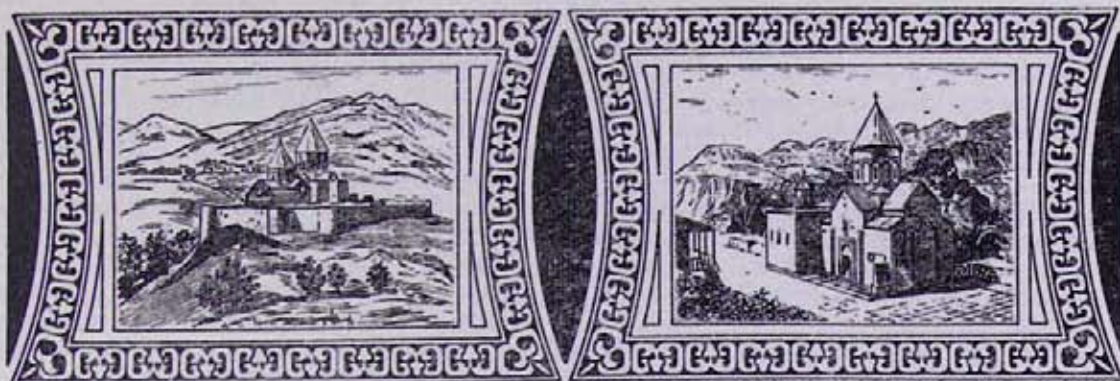

Խ Մ Բ Ա Գ Ր Ա Կ Ա Ն

ԵՐԱՆԻ՝ ՈՐ ՈՒՆԻՑԻ ՅԻՇԱՏԱԿ Ի Ա. ԷՋՄԻԱԾԻՆ

Մեր ամսագրի հեղթական համարի սույն խմբագրականը նվիրվում է ընդհանրապես բարեգործության և ի մասնավորի Մայր Աթոռի վերջին շրջանի բարերարներին և նրանց նվիրատվությանը:

Վեհափառ Հայրապետը իր գահակալության առաջին իսկ տարվանից առաջադրեց և քաջ առ քաջ գործադրության դրեց Մայր Աթոռի վերաշինության ու բարեգործության և մեր երկրի վանքերի ու եկեղեցիների վերականգնման և վերանորոգման ծրագրերը:

Հայրապետական իր առաջին կոնդակում (1955 թ. դեկտեմբեր 1) Հայոց Հայրապետը գրում էր. «Պիտի տքնինք ապա վերանորոգելու և վերագարդելու մեր հայրենի սրբավայրերը՝ վանքեր ու եկեղեցիներ, ինչպիսին են ս. Հռիփսիմեն, ս. Գայանեն, Խորվիրապը, Օշականը, Գեղարդը և ուրիշներ, որոնք մեր հոգևոր կյանքի սյուները կհանդիսանան ու հռչակված տաճարները աղոթքի և ուխտի և զմայելի հուշարձանները հայ ճարտարապետական փառքի»:

Ծիմարարական սույն աշխատանքները գլուխ բերելու համար Հայոց Հայրապետի հրավերով Մայր Աթոռին առընթեր կազմվում է անվանի հայ ճարտարապետներից բաղկացած մի հանձնաժողով, որն ինքնաբերական նվիրումով և գիտական հեղինակությամբ իր վրա է վերցնում ս. Էջմիածնի, վանքերի և եկեղեցիների շինարարական մեծ աշխատանքների ընդհանուր վերահսկո-

ղությունը՝ մարմին տալու համար շինարար և կառուցող Հայոց Հայրապետի ծրագրերին:

Ուրախությամբ պետք է արձանագրել, որ անցնող տասնվեց տարիների ընթացքում, առանց ընդհատման, շարունակվեցին և ծավալվեցին տարեց-տարի շինարարական աշխատանքները և՛ Մայր Աթոռում, և՛ Մայր Աթոռի շրջակայքի դուրս:

Ծիմարարական այս մեծ ձեռնարկների զգալի մասը կատարվել է սփյուռքից ստացված հատկացումներով և, մասնավոր, քաջասիրտ նվիրատվություններով:

Երախտագիտությամբ և գոհունակությամբ պետք է արձանագրել, որ Մայր Աթոռի ընթացիկ բյուջեն ապահովվել է ներքին թեմերի եկամուտներով, իսկ վերաշինությունների մեծ աշխատանքների նյութական միջոցները ապահովվել են սփյուռքի հայ հավատացյալ ժողովրդի լուծանքով և նվիրատվություններով:

Այսօր Նոր Վեհարանի երկրորդ հարկ բարձրացող կամարակապ սանդղատան երկու պատերի վրա արձանագրվել են, ոսկյա տառերով, մարմարյա մեծ քարի վրա, Հայոց Հայրապետի գահակալության անցնող 16 տարիների ընթացքում Մայր Աթոռի բարերարների անունները (տես էջ 6—7-ի ներդիրը):

Բարեգործությունը քրիստոնեական առաքինությունների՝ հավատքի և սիրո գործնական սրտահայտությունն է:

Ավետարանը թելադրում է. «Տուք և տացի ձեզ, չափ բարութ, թաթաղուն, շարժուն, գեղուն տացեն ի գոգս ձեր» (Ղուկ. Զ 88):

Նյութականը մեծ ուժ է, և ինչպես ամեն մի ուժ, եթե իմաստությամբ շահագործվի, բարոյական, շինարար բարեգործության է փոխակերպվում և հանդիսանում է աղբյուրը մեծագույն իրագործումների:

Նյութական հարստությունը միջոց է և ոչ թե նպատակ:

Բոլոր նրանք, ովքեր ոսկու չափանիշով են դատում կյանքը և մարդկային բոլոր հարաբերությունները, նրանք դժբախտներ են, որոնք նույնիսկ չեն կարողանում վայելել իրենց դիզած նյութական բարիքները, ինչպես Ավետարանի ամսփառ մեծատունը: Այդ դիզված հարստությունը «գողք հատանեն և գողանան», մինչ «երանի է տալն, քան գառնուլն» (Գործ Ի 35):

Ոսկու դեզերի մոտ՝ ոսկի սիրտ. հարստության կողքին՝ առողջ միտք և մարդասիրական վերաբերմունք. հանրային-հասարակական, ազգային-հայրենասիրական պարտքի գիտակցություն:

Այս է հիմնականն ու կարևորը: Այս մասին ծանոթ է Ավետարանի տնտեսական-բարոյականը. «Ո՛չ կարեք ծառայել Աստուծոյ և Մամոնայի». ուրեմն՝ «Արարեք ձեզ բարեկամս ի Մամոնայէ անիրաւութեան»:

Գեղեցիկ է և սպառնիչ Պողոս առաքյալի պատգամը. «Մեծատանց որ են յայսմ աշխարհի, պատուէր տաջիր մի՛ հպարտանալ և մի՛ յուսալ ի մեծութիւն սնուտի, այլ յԱստուած... զբարիս գործել, մեծանալ գործովք բարութեան» (Ա Տիմթ. Զ 17):

Ավետարանի և առաքելական այս պատվերները շատ ճիշտ են հասկացել մեր եկեղեցին և մեր ժողովուրդը:

Եկեղեցին ամեն օր աղոթում է «վասն եկեղեցի շինողաց, պտղատուից»:

Այս ոգով հասկացված բարեգործությունը հանդիսացել է մեր ժողովրդի հոգեկան մեծ բխումը, որը հիմք և խարխիս է հանդիսացել նրա վանական-եկեղեցական շինարարության:

Հարուստ է մեր եկեղեցու և ազգի պատմությունը Ավետարանի պահանջած մեծատունների օրինակով և գործով, մեծատուններ, որոնք խորհել են միշտ եկեղեցու և ժողովրդի կարիքների համար և օժանդակել նրա հոգևոր, մտավոր կյանքը մշտնջենավորող ու գեղեցկացնող, բարեգարդող ձեռնարկներին, հաստատություններին:

Մեր ժողովրդի և եկեղեցու գոյության, կենսունակության գլխավոր «դրամագլուխ»-ը բարեգործության այդ ոգին է, այդ բխումը, որը հրաշք գեղեցկություններ է գործել անցյալում և գործում է նաև այսօր:

Այսպես, և Գրիգոր Լուսավորչի կողքին Տրդատ Գ թագավորը հայոց, արքայավայել նվիրատվություններով կանգնեցնում է «խնդալից փութով և մեծաւ երկիրիս» հայ հավատքի վեմ և. Էջմիածնի տաճարը, որպես «Տուն աղօթից ամենայն հաւատացելոց և Աթոռ քահանայապետութեան», ինչպես վկայում է Ազաթանգեղոսը, ու Վաղարշապատի բոլոր վկայարանները, «զերանել-եացն հանգստարանացն հիմունս յօրինելայ», և Մասիս լեռան լանջերից իր թիկունքի վրա «հայկաբար» մեծ քարեր առած բերում է «ի շինութիւն վկայարան տաճարացն»:

Այնուհետև և. Ներսէսի կողքին Արշակն ու Պապը, և. Սահակի և և. Մեսրոպի կողքին Վրամշապուհ արքան և ապա շինարար Հայոց Հայրապետների կողքին մեր այլ «քրիստոսաւեր թագաւորք և բարեպաշտօնք իշխանք», մեր ամիրաներն ու խոջաները, մեր մեծատունները, որոնց նվիրատվություններով և «պարգևօք գաւառաց» «պայծառանայր կարգ կրօնաւորական հանդիսից յաշխարհին Հայոց» (Ասողիկ), կառուցվում են «քազում վանօրայք... կոփածոյ, մեծափառ եկեղեցիք, գեղեցկաշէն արուեստի, գմբեթայարկ, երկնամամն, սխրալի տեսողաց» (Կիրակոս Գանձակեցի):

Այդ վանքերը հարուստ էին նաև «ծովամատոյց փիլիսոփայիք, երաժշտական երգովք, վարդապետական կրթութեամբ, նաև արհեստաւորք նկարչացն և գրողաց անհամեմառք» (Ստեփանոս Օրբելյան):

Վանական-եկեղեցական այդ շինարարությունները երկյուղած բարեպաշտությամբ կառուցվում էին իշխանական նվիրատվություններով:

«Ի վայելումն ազգիս հայոց.

ի յիշատակ ծնողացն իւրեանց» և

«ի փրկութիւն հոգւոց մերոց»:

Ս. Էջմիածնի պատմությունն էլ հարուստ է, Տրդատ Գ թագավորից սկսած, Մայր Աթոռի հարազատ զավակների եկեղեցանկեր բարեգործության օրինակներով, զավակներ, որոնք թանկագին հիշատակներով կապված են Մայր Աթոռի հետ և իրենց փառավոր, սրտաբոխ նվիրատվություններով անմահացրել՝ համազգային այս մեծ և օրհնյալ Հաստատության մեջ, իրենց ծնողների և իրենց անունն ու հիշատակը:

Երանի՜ որ ունիցի յիշատակ ի և. Էջմիածին:

«Զբարեբարություն և զհաղորդություն մի մոռանայք, զի ընդ այնպիսի պատարագս հաճի Աստուած» (Եբր. ԺԳ 16):

Մայր Աթոռ և. Էջմիածինը, Տ. Տ. Վազգեն Ա Ամենայն Հայոց կաթողիկոսի օրով, իր հոգևոր, եկեղեցական, կրթական ու շինարարական վերագարթոնքն ու բարեգարդու-

թյունը պարտական է նաև մեծ մասամբ մեր օրերի Մայր Աթոռի հարազատ զավակների իշխանավայել մկրատության և այն սիրուն և վստահությանը, որ ողջ հայությունը ունի դեպի իր սիրելի և շինարար Հայրապետը:

Մայր Աթոռում օրհնությամբ են հիշվել ու հիշվում միշտ՝ մեր եկեղեցու բարերարների անունն ու հիշատակը:

Արդարև, շատ մեծ է երախտիքը մեր եկեղեցու և ժողովրդի հոգևոր-մշակութային, ազգային-հայրենասիրական կյանքում, հայ մտքի, կրթության, գիտության, տպագրության բնագավառում իշխանական այդ մկրատությունների արժեքը:

Այդ բարեգործությամբ հայ մարդը բարոյական, անկորնչելի արժեք է տալիս իր նյութական հարստությանը, «բարեաց յիշա-

տակ» է թողնում և արժանանում եկեղեցու օրհնության և հայ սերունդների երախտագիտության:

Հայ հավատավոր ու հայրենասեր մարդու մկրումի ոգուն հատուկ է բարեգործության այս բխումը: Նա տվել է երկյուղած բարեպաշտությամբ, օժանդակել է լիաբուն կերպով եկեղեցական-ազգային կարիքներին, մշակութային-հայրենասիրական ձեռնարկներին, տվել է, հային հատուկ բուխ սրտով, որովհետև քրիստոնեական ըմբռնումով տալիս հոգևոր պարտականություն է և, միաժամանակ, անսպառ աղբյուր հոգեկան անկողնային երանության:

«Եղիցին ձեզ քարինքս այսոքիկ ի յիշատակ» (Յես. Դ 7) «յազգէ մինչև յազգս» (Սաղմ. ԾԱ 18):

